

O aplică romană din bronz cu email, de la Sucidava

Dorel Bondoc

La sfârșitul anului 2000, vechiul colaborator și prieten din localitatea Celei, jud. Olt, Flaviu Dunărețu, mi-a adus spre identificare o piesă din bronz, cu precizarea că a găsit-o în grădina casei sale. Locul descoperirii se află în vecinătatea fortificației militare romane târzii, Sucidava. La momentul respectiv nu am putut face o determinare exactă a obiectului. Fiind acoperită de compuși organici și de pământ, piesa a fost trimisă la Laboratorul zonal de restaurare, din cadrul Muzeului Olteniei Craiova. În urma procesului de curățire, ceea ce la prima vedere părea un nasture s-a dovedit de fapt a fi o aplică de formă discoidală. Dimensiuni: diametru față- 2,5cm; diametru spate- 3cm; grosime disc- 0,3cm. Aplica prezintă pe spate un picior sudat lung de 0,5cm. Prin intermediul acestui picior, aplica se putea fixa. Ciuperca nitului are diametrul de 1,2cm.

De formă rotundă, fața piesei a fost realizată (turnată) sub forma a trei spații adâncite, de forma unor cercuri concentrice. Toate acestea au fost umplute cu email de diferite culori. Cercurile sunt separate prin inele de bronz.

Cercul din mijloc are diametrul de 0,9cm și a fost umplut cu email de culoare albă. Suprafața sa a fost ușor deteriorată, dar se mai pot recunoaște trei motive, fiecare de forma unui diez muzical. Motivele au fost dispuse simetric pe suprafața cercului.

Cel de-al doilea cerc are diametrul de 1,8cm și îl înconjoară pe primul. A fost umplut cu email de culoare galbenă, pigmentat cu puncte negre. Imaginea obținută este abstractă și seamănă cu un mozaic modern.

Al treilea cerc, cel exterior are diametrul de 2,5cm. Este cel mai spectaculos din punctul de vedere al realizării artistice. Suprafața sa a fost împărțită după cum urmează:

- un număr de 12 spații, de formă patrulateră au fost umplute cu email de culoare albastru-deschis (bleu). În mijlocul fiecărui spațiu au fost realizate motive de culoare galbenă, de forma unei grile.

- alte 12 spații le intercalează pe celelalte; acestea fac parte de fapt din corpul piesei, servind și la legarea celor două inele din bronz. În mijlocul lor au fost realizate motive în formă de steluță, umplute cu email galben.

Este prima piesa de acest gen, cunoscută de la Sucidava.

O tipologie a pieselor de acest gen a fost făcută pentru Dacia Porolissensis. Conform acesteia, piesa de la Sucidava se încadrează în grupa aplicilor de dimensiuni mari, databile în secolele II-III. Din punctul de vedere al culorii emailului și al dispunerii lui, tipologia citată mai sus nu corespunde întru totul. Asta din cauza faptului că piesa în discuție a fost realizată într-un alt atelier (*fabrica*).

O execuție asemănătoare prezintă câteva ținte emailate descoperite în castrul de la Gilău. O altă analogie provine din castrul de la Ilișua.

Cu privire la utilitatea acestui gen de piese, se pot contura două ipoteze. Prima este aceea că reprezentau podoabe, care se prindeau pe echipamentul militar sau civil, ceea ce în fond pare destul de plauzibil.

O altă posibilă destinație este însă cea de insignă militară. Această idee este susținută de imaginile de pe vignetele Notitiei Dignitatum, care prezintă mai multe reprezentări de acest fel. O identificare similară s-a propus pentru o piesă descoperită în fortificația de la Gornea. De asemenea, trebuie luat în calcul și faptul că descoperirile de această factură provin numai din orașe și fortificații, unde au staționat trupe. În acest caz, semnificația militară este evidentă.

O altă problemă importantă este datarea acestui gen de piese. Descoperirile de la Gilău se datează la începutul secolului II. Aplica de la Ilișua a fost aflată în asociere cu două fibule databile la mijlocul secolului III și cu monede de argint și bronz, eșalonate de la Traian până la Filip Arabul. Piesa de la Gornea se poate data în secolul IV.

1. Mulțumesc și pe această cale domnului Țuțu Bărbulescu, pentru promptitudinea cu care s-a ocupat de piesă. De asemenea, sunt recunoscător și realizatoarei desenului, Pena Mihaela.

2. Nu am cunoștință despre descoperiri similare în Oltenia.

3. N. Gudea, D. Tamba, *Podoabe din bronz cu email din Dacia Porolissensis. I. Aplici*, Acta Musei Porolissensis, 16, 1992, p. 305-320.

4. *Ibidem*, p. 307.

5. Al. Diaconescu, C. Opreanu, *Bronzuri romane din castrul de la Gilău*, SCIVA, 38, 1, 1987, p. 62-63, nr. 39-41; D. Isac, *Castrele de cohortă și ală de la Gilău*, Zalău 1997, p. 26.

6. D. Protase, C. Gaiu, G. Marinescu, *Castrul roman de la Ilișua*, Bistrița 1997, p. 29 și 49, pl. LXXVIII/4; autorii o numesc aplică emailată tricromă.

7. N. Gudea, D. Tamba, *op.cit.*, p. 306.

8. N. Gudea, Gornea, *Așezări din epoca romană și romană târzie*, Reșița, 1977, p. 65-66.

9 Al. Diaconescu, C. Opreanu, *op.cit.*, p. 68.

10. D. Protase, C. Gaiu, G. Marinescu, *op.cit.*, p. 29 și 49.

11. N. Gudea, *loc.cit.*

Se poate observa că astfel de piese au o circulație largă în timp, în secolele II-IV. Foarte posibil, descoperirea de la Sucidava poate aparține epocii romane târzii, când importanța fortificației militare de aici a sporit considerabil.

A ROMAN BRACKET OF BRONZE WITH ENAMEL, FROM SUCIDAVA

Abstract

In this article, the autor present a bracket of bronze discovered at Sucidava. On the surface, the piece was adorned with enamel, in *cloisonne* technique.

